

STOWARZYSZENIE POLSKI INSTYTUT PRAW GŁUCHYCH

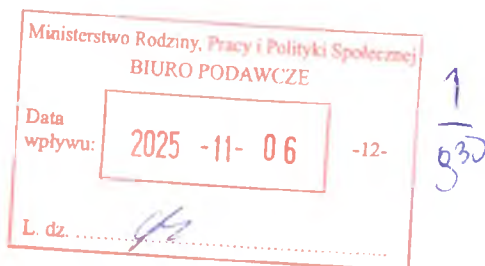
UL. A. GAJKOWICZA 5/85, 03-562 WARSZAWA

REGON : 369501740

NIP : 5242852956

E-MAIL : biuro.spipg@wp.pl

Warszawa, dn. 6.11.2025 r.

Szanowna Pani
Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Biuro Ministra
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Szanowny Pan
Łukasz Krasoń
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu ds. Osób
Niepełnosprawnych
Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw
Osób Niepełnosprawnych
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Przedmiot petycji – Opracowanie i wdrożenie krajowego programu wsparcia osób głuchych w instytucjach opieki długoterminowej, wychowawczych i kryzysowych, z pełnym poszanowaniem prawa do komunikacji, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami (KPON).

PETYCJA

Szanowna Pani Ministro,

Szanowny Panie Ministrze,

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o petycjach zwracamy się w interesie publicznym z petycją o opracowanie i wdrożenie krajowego programu wsparcia osób głuchych w instytucjach opieki długoterminowej, wychowawczych i kryzysowych, z pełnym poszanowaniem prawa do komunikacji, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami (KPON).

Osoby głuche w Polsce napotykają systemowe bariery w dostępie do opieki instytucjonalnej, wychowawczej, zdrowotnej i kryzysowej.

Brak komunikacji w języku migowym oraz brak wyszkolonej kadry powoduje, że w praktyce ich podstawowe prawa – do rozumienia, bycia rozumianym, bezpieczeństwa, pomocy psychologicznej i społecznej – są poważnie ograniczane.

Dotyczy to m.in. takich placówek jak:

- domy opieki i domy seniora,
- domy dziecka i rodziny zastępcze,
- domy samotnej matki, ośrodki wsparcia i resocjalizacji,
- poradnie zdrowia psychicznego, ośrodki leczenia uzależnień,
- policyjne izby dziecka, zakłady karne oraz instytucje interwencyjne („Niebieska Linia”).

W wymienionych miejscach nie ma wystarczającej liczby pracowników znających Polski Język Migowy (PJM), nie istnieją systemowe procedury pracy z osobami głuchymi, a często nie zapewnia się nawet tłumacza języka migowego w sytuacjach kryzysowych. W rezultacie osoby głuche są faktycznie pozbawione dostępu do informacji i wsparcia, które dla osób słyszących są oczywistością.

Brak komunikacji skutkuje nie tylko izolacją, lecz także błędną diagnozą i niewłaściwą reakcją instytucji – np. utożsamianiem barier komunikacyjnych z zaburzeniami psychicznymi lub emocjonalnymi. W wielu przypadkach osoby głuche doświadczają niezrozumienia, bezsilności i poczucia odrzucenia. Dla osób niesłyszących przebywających w domach dziecka, domach opieki czy w placówkach resocjalizacyjnych oznacza to życie w nieustannej zależności od innych, bez możliwości samodzielnego wyrażania potrzeb i decyzji.

Problem ten ma charakter **systemowy, nie jednostkowy**.

Brak ujednoliconych standardów komunikacyjnych, brak obowiązkowych szkoleń z PJM oraz brak koordynacji międzyresortowej powodują, że osoby głuche są niewidoczne dla systemu pomocy społecznej. W konsekwencji pomoc, która z założenia ma być wsparciem, często staje się źródłem dodatkowego cierpienia i wykluczenia.

Z perspektywy państwa demokratycznego, które ratyfikowało **Konwencję ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami**, jest to sytuacja nieakceptowalna.

Dostęp do komunikacji to nie przywilej, lecz **podstawowe prawo człowieka**, które warunkuje możliwość korzystania z pozostałych praw – do zdrowia, edukacji, pracy, ochrony i bezpieczeństwa. Brak działań w tym zakresie prowadzi do utrwalenia nierówności społecznych, a tym samym do naruszenia zobowiązań międzynarodowych i konstytucyjnych.

Realizacja krajowego planu wsparcia dla społeczności Głuchych stanowi imperatyw. Działanie to, umocowane w normach prawnych i oczekiwaniach społecznych, jest kluczowe dla zagwarantowania autentycznej równości, pełnego włączenia społecznego oraz poszanowania fundamentalnych praw i godności tej grupy obywateli.

Uzasadnienie

Zgodnie z postanowieniami art. 9 (Dostępność) i art. 21 (Wolność wypowiedzi i opinii oraz dostęp do informacji) Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami, Rzeczpospolita Polska jest zobowiązana do zapewnienia osobom głuchym skutecznego dostępu do informacji i komunikacji na zasadzie równości z innymi osobami. Obejmuje to prawo do używania polskiego języka migowego (PJM), jak również dostępu do tłumaczy migowych.

Niemniej jednak, w instytucjach opiekuńczych i wychowawczych stwierdza się chroniczny brak systemowych rozwiązań w tym obszarze, co prowadzi do **poważnych barier komunikacyjnych, izolacji społecznej oraz faktycznego wykluczenia** osób głuchych z pełnego uczestnictwa w życiu tych placówek i dostępu do kluczowych usług, w tym opieki zdrowotnej i edukacji. Brak ten **uniemożliwia realizację** konstytucyjnego prawa do równego traktowania i godności.

Dlatego wnosimy o:

1. Utworzenie Krajowego Programu Wsparcia Osób Głuchych w Instytucjach Opiekuńczych, Wychowawczych i Kryzysowych pod auspicjami MRPiPS, obejmującego:
 - szkolenia dla pracowników instytucji w zakresie komunikacji z osobami głuchymi i podstaw PJM,
 - zatrudnianie tłumaczy PJM oraz konsultantów głuchych w placówkach,
 - przygotowanie i wdrożenie standardów dostępności komunikacyjnej,
 - utworzenie punktów interwencyjnych online (czat/wideo) dla głuchych ofiar przemocy,
 - przetłumaczenie materiałów informacyjnych i procedur na polski język migowy,
 - opracowanie pilotażowego projektu Domu Dziecka Głuchego.
2. Uregulowanie prawne minimalnych standardów dostępności komunikacyjnej w instytucjach opiekuńczych i kryzysowych.
3. Wprowadzenie obowiązku szkoleń z PJM dla wybranych grup zawodowych (pracownicy socjalni, psychologzy, pedagodzy, funkcjonariusze Policji, opiekunowie).
4. Uwzględnienie głuchych specjalistów w zespołach pomocowych – zgodnie z zasadą „nic o nas bez nas”.

Realizacja powyższych postulatów stanowi nie tylko działanie o charakterze społecznym, lecz także obowiązek wynikający z prawa międzynarodowego oraz krajowego.

Polska, jako strona **Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami**, zobowiązała się do zapewnienia wszystkim osobom z niepełnosprawnością – w tym osobom głuchym – pełnego i skutecznego uczestnictwa we wszystkich sferach życia na zasadzie równości z innymi obywatelami. Artykuły 9 i 21 Konwencji nakładają na państwo obowiązek podejmowania środków umożliwiających swobodną komunikację, dostęp do informacji publicznej oraz korzystanie z usług społecznych w sposób zrozumiały i dostępny.

Brak systemowych rozwiązań w tym zakresie prowadzi do trwałego wykluczenia komunikacyjnego, które skutkuje ograniczeniem praw obywatelskich, brakiem dostępu do pomocy psychologicznej i społecznej, a także do naruszania godności osób głuchych.

W instytucjach opiekuńczych, wychowawczych czy resocjalizacyjnych osoby głuche pozostają często odizolowane, pozbawione możliwości zrozumienia procedur, uzyskania informacji o swoich prawach czy nawiązania relacji z personelem.

W praktyce oznacza to, że osoby te są pozbawione skutecznego kontaktu z otoczeniem, co w konsekwencji może prowadzić do pogorszenia stanu psychicznego, błędnych diagnoz lub niewłaściwych decyzji administracyjnych.

Z perspektywy praw człowieka sytuacja ta stanowi naruszenie nie tylko Konwencji ONZ, ale także **Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej**, w szczególności art. 30 (prawo do godności) i art. 32 (zasada równości wobec prawa). Dostępność komunikacyjna powinna być traktowana jako element równości szans i integralna część polityki społecznej państwa.

Wdrożenie krajowego programu wsparcia osób głuchych przyczyni się do **podniesienia jakości standardów usług publicznych, zoptymalizuje skuteczność działań opiekuńczych i wychowawczych, a także zagwarantuje większe bezpieczeństwo i samodzielność osób głuchych w sytuacjach kryzysowych.**

Stanowi to **kluczowy element budowania** społeczeństwa włączającego, w którym każda osoba – niezależnie od stopnia **lub rodzaju** sprawności – może w **pełni** korzystać z przysługujących jej praw w sposób rzeczywisty, a nie tylko deklaracyjny.

W długofalowej perspektywie program ten przyczyni się do **podniesienia kompetencji** kadr instytucji pomocy społecznej, **zapewnienia skutecznej komunikacji i dostępności** w kontaktach między służbami a osobami głuchymi oraz budowania pozytywnego wizerunku państwa jako gwaranta **pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz poszanowania ich przyrodzonej godności**.

Wdrożenie postulatów petycji przyniesie znaczące korzyści społeczne, zapewniając osobom głuchym w Polsce równy dostęp do opieki instytucjonalnej, zdrowotnej i kryzysowej, zgodnie z Konstytucją RP i Konwencją ONZ.

Poprawi bezpieczeństwo, samodzielność i dobrostan tej grupy, redukując izolację i ryzyko błędnych diagnoz.

Koszty (szkolenia kadr PJM, zatrudnienie tłumaczy, infrastruktura online, projekty pilotażowe) będą wymagały początkowych inwestycji, ale długofalowo przyniosą oszczędności dzięki efektywniejszym interwencjom i lepszemu zdrowiu psychicznemu beneficjentów.

Finansowanie działań będzie możliwe dzięki:

1. Funduszowi Solidarnościowemu i PFRON.
2. Funduszom Europejskim (EFS+, FERS).
3. Budżetom samorządów terytorialnych i rezerwom celowym budżetu państwa.

Wyzwania obejmują koordynację międzyresortową i zapewnienie kadry PJM. Implementacja jest kluczowa dla budowania społeczeństwa włączającego.

Podsumowanie

W imieniu Stowarzyszenia Polski Instytut Praw Głuchych wnosimy o podjęcie działań zmierzających do opracowania i wdrożenia krajowego programu wsparcia osób głuchych w instytucjach opieki długoterminowej, wychowawczych i kryzysowych.

Brak systemowych rozwiązań w zakresie dostępności komunikacyjnej stanowi naruszenie prawa do równego traktowania oraz do swobodnego porozumiewania się, gwarantowanego przez **Konwencję ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami, Konstytucję RP oraz ustawę o języku migowym i innych środkach komunikowania się**.

Osoby głuche, pozbawione możliwości komunikacji w swoim naturalnym języku, są faktycznie wykluczane z życia społecznego i instytucjonalnego. Brak tłumaczy, przeszkolonego personelu i procedur dostępności sprawia, że pomoc udzielana w placówkach publicznych staje się często pozorna, a osoby głuche pozostają niezrozumiane, bez wsparcia i bez głosu w sprawach, które ich bezpośrednio dotyczą. Taki stan rzeczy narusza zasadę równości obywateli wobec prawa oraz prawo do godności i informacji, stanowiące fundament demokratycznego państwa prawa.

Implementacja ogólnokrajowego programu wsparcia umożliwi ustanowienie spójnego systemu opartego na profesjonalnych kadrach, obligatoryjnych szkoleniach z zakresu Polskiego Języka Migowego (PJM), zatrudnianiu tłumaczy oraz głuchych konsultantów, jak również na opracowaniu i wdrożeniu jednolitych standardów dostępności w instytucjach opieki i pomocy społecznej. Przewiduje się, że powyższy program przyczyni się do podniesienia jakości świadczonych usług publicznych, zwiększenia efektywności interwencji pomocowych oraz zapewnienia osobom głuchym pełnego i równoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Realizacja programu nie powinna być traktowana jako koszt, lecz jako **inwestycja w prawa człowieka, w bezpieczeństwo społeczne i w nowoczesną politykę społeczną państwa**, zgodną z europejskimi i międzynarodowymi standardami równości.

Wdrożenie rozwiązań systemowych w tym obszarze stanowi nie tylko wypełnienie zobowiązań międzynarodowych, lecz również wyraz rzeczywistego szacunku dla godności, podmiotowości i potrzeb obywateli głuchych w Polsce.

Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projektodawca oświadcza, iż przyjęcie proponowanych zmian nie spowoduje stanu niezgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym.

Wyrażamy zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję.

Uprzejmie prosimy o pozytywne rozpatrzenie nin. petycji.

Z wyrazami szacunku,

Stanisław Porowski

Prezes Zarządu

mgr inż. Mariusz Nowak

Sekretarz Zarządu

mgr Daniel Kowalski

Dyrektor Zarządzający

Załączniki:

- opinia prawna sporządzona przez Stowarzyszenie Polski Instytut Praw Głuchych